

ÇALIŞIR, Abdurrahman Onur, “Çocuk Haçlı Seferi” *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, IV/II, Aralık 2021, s. 280-284.

Makale Türü: Tarih Çeviri

DOI No:

Geliş Tarihi / Received: 25 Haziran/June 2021
Online Yayın: 26 Aralık 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 08 Aralık/December 2021
Published Online: 26 December 2021

Çocuk Haçlı Seferi *

Dana C. Munro*

The Children's Crusade

Çevirmen

Abdurrahman Onur ÇALIŞIR^{1*+}

¹ Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, İZMİR.

* onrcalisir@gmail.com

+ ORCID: 0000-0001-5255-2462

* Bu makale şurada yayımlanmıştır: Dana C. Munro, “The Children's Crusade”, *The American Historical Review*, 19/3, 1914, ss. 516-524. Yazar makalede sıklıkla kaynakların *Monumenta Germaniae Historica* külliyyatının *Scriptores* serisinde yayımlanan Latince metinlerine başvurmuş ve bunları MGSS. şeklinde kısaltarak vermiştir.

Genellikle Çocuk Haçlı Seferi olarak bilinen harekâtlar, dönemin çağdaş yazarları üzerinde güçlü bir etki yarattı. On üçüncü yüzyılda gerçekleşen nispeten çok az sayıdaki olay, birden fazla kronik yazarı tarafından bu kadar farklı şekillerde anlatıldı. Sefere dair anlatılar sıklıkla “*Eodem anno fuit iter stultorum puerorum*”¹, “*Multitudo infancium ab hereticis traditur Saracenis*”² veya “*Eodem anno peregrinacio puerorum*”³ gibi birkaç sözcükten ibarettir. Öte yandan uzun anlatılar da bulunmaktadır ki bunların arasından özellikle kulaktan dolma bir ifadeyle Alberic⁴ tarafından aktarılanı, Akdeniz’i geçen çocuklara ne olduğunun hikâyesidir. Bu anlatıların bazıları ise basit mısralar şeklindedir:

Annis millenis bis centenis duodenis

Est cruce signata puerorum multa caterva.⁵

Annis millenis duodenis adde ducentos;

Tunc multi pueri sunt effecti peregrini.⁶

Anno milleno bis centeno duodeno

Cum pueris pueri currunt loca sancta tueri.⁷

Res fit mira nimis; puero ductore marinis

Sedibus innumeri conveniunt pueri.⁸

Diğerleri, şekil ve üsluplarıyla kullandıkları malzemeleri ortak bir manzum kaynaktan aldıkları gerçeğini ele verirler. Bu iki kaynak türü, Çocuk Haçlı Seferi’nin erken dönemlerde yaygın olarak bilinen popüler şiirlerin bir teması haline geldiğini göstermektedir. Diğer yandan Beauvaisli Vincent ve Roger Bacon gibi birkaç on yıl sonra yazan insanlar, seferle ilgili didaktik eserlerinde ondan söz etmelerini haklı çıkarmak için seferin yeterince kendine has özelliklere sahip olduğunu hissettiler⁹.

Kısa süre sonra, on üçüncü yüzyılda, efsaneler böyle popüler bir konu üstünde kümelenildi. Muhtemelen seferin, katılımcılardan birisi tarafından kaleme alınan anlatısı bulunmamaktaydı. Kimi kronik yazarları seferlerin başlangıcı hakkında bir şeyler biliyordu; diğerleriyse sefere katılan grupların ilerleyişini görmüştü. Oysa kimse tüm hareket hakkındaki gerçekleri bilmiyordu. Bu nedenle hepsi, bilgi sahibi olmadıkları noktaları açıklarken hayal güçlerini takip etmekte özgür hissetti. Tam anlamıyla çağdaş olan yazarlar ya da

çocukların heyecanının cazibesi altında yazanlar, hareketin kökenini ilahi ilhama¹⁰ veya bir meleğin mesajına¹¹ yahut bir sanrıya¹² bağlama eğilimindeydiler. Çocukların başarısızlığı hakkında bir şeyler bilen yazarlar ise hareketi şeytanın işi olarak algıladılar¹³; bu düşünce sabit bir şekilde yer edindi ve daha sonraki tüm anlatıları şekillendirdi. Ancak bu durum kronik yazarlarının hiçbiri tarafından Thomas Fuller’in yaptığından daha naif bir şekilde ifade edilmedi. O dört yüz yıl sora *Holy War* adlı eserinde şöyle yazdı: “*Bu, adeta insanların katledilmesiyle uzun süredir doymuş zayıf midesini rahatlatmak için çocuk kanından bir ilaç isteyen şeytanın içgüdüseli tarafından yapıldı (diyor yazarım [yani Parisli Matthew]).*”¹⁴

Doğal olarak bu efsaneler ve inanışlar hem o zaman hem de o zamandan beri gerçeği bir dereceye kadar gizledi. Oysa on üçüncü yüzyılda yaşamış yaklaşık altmış yazardan toplanacak çok sayıda malzeme bulunmaktadır ve bu yazarların en az on altı tanesi tamamen veya kısmen gövne layık müstakil anlatı bırakmıştır. Buna rağmen modern tarihçiler, hareketin romantik aşamalarından etkilenmişlerdir ve diğer olayları anlatırken kullandıkları eleştirel yöntemleri izlememişlerdir. Genelde çok temkinli ve gerçekçi olan Röhricht bile *Geschichte des Königreichs Jerusalem* adlı kitabında olayların kronolojik özetlerini, son derece kullanışlı olmasına karşın oldukça sönük bir şekilde yazdı. Çocuk Haçlı Seferi’ni anlatırken,¹⁵ kendi hikâyesini tamamlamak için Alberic’in masalımsı ifadelerini eleştiriye tabi tutmadan kabul eder. Anlatısı genel olarak en iyi olan Janssens¹⁶, tüm kaynaklardan haberdar değildi ve kaynaklarını eşit ölçüde eleştirmeden kullandı. Görünüşe göre resmedilmeye değer ve çarpıcı olanı arıyordu. Aynı özellikler Gray’in *Children’s Crusade*¹⁷ isimli eserinde ve bir dereceye kadar Molinier’in *La Grande Encyclopédie* içerisindeki makalesinde de görülür. Sonuç olarak bu konu ile ilgili gerçekleri burada ortaya koymakta yarar görülmüştür.

1212 yılında birisi Fransız çocuklardan, diğeri Alman çocuklardan oluşan iki hareket bulunmaktaydı; şayet bir şekilde birbirleriyle bağlantılılarsa -ki bu mümkün gözükmemektedir- bu bağlantı mevcut kaynaklardan yola çıkılarak kanıtlanamaz. Fransız çocuklar için en güvenilir kaynaklar Laonlu¹⁸, Mortemerli¹⁹, Jumiègesli²⁰ ve Andresli²¹ anonim yazarların kronikleridir. Bu yazarların tümü, açıkça aynı hareketi tarif etmektedir ama birden fazla kişi tarafından aktarılan çok az sayıda ortak olay bulunmaktadır. Onların kısa anlatılarından aşağıdaki hikâye inşa edilebilir.

1212 yılının²² Haziran ayında, Vendôme yakınlarındaki Cloyes köyünden Stephen²³ adlı bir çoban, Hz. İsa’nın kendisine fakir bir hacı kılığında görüldüğünü, onun verdiği kutsal ekmeği yediğini²⁴ ve Fransa Kralı’na götürmesi için kendisine bir mektup verdiğini söyledi. Akranı olan erkek çoban çocuklarla birlikte St. Denis’e gitti ve orada birçok kişinin şahit olduğu üzere Hz. İsa onun aracılığıyla

¹ Ann. Ellenhardi, *MGSS.*, XVII. 101. [Tr. O sene ahmak çocukların seferi gerçekleşti. -ç.n.]

² Ann. Heimburg., *MGSS.*, XVII. 714. [Tr. Çocuklardan oluşan güruh sapkın Sarazenlere hainlikle teslim edildi. -ç.n.]

³ Cont. Claustroneoburg, tertio, *MGSS.*, IX. 634. [Tr. O sene çocukların hac seyahati (gerçekleşti.) -ç.n.]

⁴ *MGSS.*, XXIII. 893.

⁵ Flores Temp., *MGSS.*, XXIV. 240. [Tr. Sene bin iki yüz on iki / Çocuklardan oluşan çok sayıda güruh haçla işaretlendi. -ç.n.]

⁶ Chron. Elwacen., *MGSS.*, X. 37. [Tr. Bin iki yüz yılına ekle on iki / İşte o vakit hayli çocuğun hacı olması gerçekleşti. -ç.n.]

⁷ Ann. Thuring. breves, *MGSS.*, XXIV. 41. [Tr. Bin iki yüz on iki senesinde / Çocuklar çocuklarla gitti kutsal yerleri görmeye. -ç.n.]

⁸ Ann. Zweifalt, *MGSS.*, X. 58. [Tr. Ziyadesiyle garip bir hadise gerçekleşti; / Sayısız çocuk bir çocuğun önderliğinde sahil kentlerinde bir araya geldi.]

⁹ Vincent, *Bibl. Mundi*, XXX., böl. 5 ve *Speculum Hist.*, XXXI., böl. 5; Bacon, *Opus Majus* (ed. Bridges), I. 401.

¹⁰ Chron. regia Colon., *MGSS.*, XVII. 826; Chron. Anon. Laud., Bouquet, XVIII. 715.

¹¹ Ann. Placent. Guelfi, *MGSS.*, XVIII. 426.

¹² Sicardus, Muratori, VII. 624.

¹³ “*Ex deceptione maligni hostis*”, Chron. Ebersheim., *MGSS.*, XXIII. 450; “*instinctu diabolico*”, Ann. Admunt. cont., *MGSS.*, IX. 592.

¹⁴ Pickering baskısı (Londra, 1840), s. 160.

¹⁵ *Hist. Zeitschrift*, XXXVI. I vd. (1876).

¹⁶ “Étienne de Cloyes et les Croisades d’Enfants”, *Bulletin de la Soc. Dunoise*, (Chateauduni 1891).

¹⁷ İlk olarak 1870’te yayımlandı ve o zamandan beri birçok defa yeniden basıldı. Bu küçük ilginç kitabın yazarı, eğitilmiş bir tarihçi değildi. Dolayısıyla iyi, kötü ve vasat kaynakları aynı güvenle kullandığını görmek şaşırtıcı değildir. Otuz başlıktan oluşan kaynakçasında, hareket başlamadan önce ölen çağdaş bir adama atıf yapar, üç olayda aynı anlatıyı iki farklı isim altında aktarır ve diğer pek çok hatası bulunmaktadır.

¹⁸ Bouquet, XVIII. 715.

¹⁹ *MGSS.*, VI. 467.

²⁰ Genelde “Anon. cont. App. Robarti de Monte” denilen, *MGSS.*, XXVI. 510.

²¹ Bouquet, XVIII. 574. Andres, Calais’nin yakınlarında bulunmaktadır.

²² Laon Kroniği. Senenin 1212 olduğunda şüphe yoktur. Mortemer Kroniği’nde 1213 tarihini veriliyor ancak bağlam hatanını neden yaptığını gösterir.

²³ Fr. Etienne -ç.n.

²⁴ Efkariştiya ayininde yenilen ekmeğe -ç.n.

birçok mucize gerçekleştirdi. Ayrıca birçok yerde, ayak takımı tarafından büyük bir saygıyla karşılanan çok sayıda başka erkek çocuk da vardı. Öyle ki onların da mucizeler yarattıklarına inanılıyordu. Orada çocuklardan oluşan bir kalabalık, sanki efendileri ve prensleri olarak kabul ettikleri kutsal çocuk Stephan'ın liderliği altına girmeyi planlamışlar gibi onlara katıldı²⁵. Bazı genç ve yaşlılarla birlikte erkek ile kız çocuklarından oluşan gruplar sancaklar, mumlar ve haçlar taşıyarak, buhurdanlıklar sallayarak, ana dillerinde “*Hıristiyanlığı yücelt yüce Tanrımız! Gerçek Haç'ı bize geri kazandı yüce Tanrımız*” şeklinde şarkı söyleyerek şehirler, kaleler, kasabalar ve köyler boyunca tören alayı halinde yürüdüler. Yalnızca bu sözleri değil başka pek çok şey de söylüyorlardı. Çünkü muhtelif tören alayları vardı ve her biri istediği gibi çeşitlilikler yaptı²⁶. Ebeveynleri veya diğerleri tarafından kendilerine nereye gitmek istedikleri sorulduğu zaman, hepsi sanki tek bir ruh tarafından yönlendirilmiş gibi “*Tanrı'ya!*” cevabını verdiler²⁷. Çocuklar başlangıçta dizginlenemedi ancak Jumiéges Yıllıkları'na göre en sonunda aklıktan evlerine dönmek zorunda kaldılar. Laon Kroniği'ne göre, Fransa Kralı nihayetinde meseleyi Paris Üniversitesi hocalarına danıştı ve bunun sonucunda çocuklar kralın emriyle evlerine döndüler. Diğer iki kronik yazarı hareketin bitişine dair hiçbir şey söylemiyor. Hareketin genişliğiyle ilgili olarak birisi çocukların Galya'nın çeşitli yerlerinden geldiklerini; diğeri hareketin neredeyse tüm Galya'ya yayıldığını; bir üçüncüsü hareketin Fransa Krallığı'nda olduğunu; dördüncüsü çocukların çeşitli şehirlerden, kalelerden, kasabalardan ve köylerden geldiklerini söylüyor. Jumiéges ile Mortemer'in Rouen yakınlarında, Andres'in de Calais'in yakınlarında bulunduğu dikkat edilmelidir. Sonuç olarak bilimizin eriştiği yerler, hareketin Vendôme'da başlaması ve çok daha geniş bir alana yayılmış olması ihtimaliyle birlikte, kabaca Paris, Laon, Calais ve Rouen arasındaki bölgeyi içermekteydi. Dört kaynağın dördü de harekete katılanların çok sayıda olduğunu bildiriyor; bir tanesi muazzam büyüklükteki bir kalabalıktan bahsediyor; Laon Kroniği Stephen'ın yanında olanların sayısını 30.000 olarak veriyor.

Bu kaynaklardan yalnızca bir tanesinin Stephen'dan bahsetmesi ve hareketin herhangi bir birliğinin veya “Tanrı'ya” gitmek dışında bir amacı olduğunu belirtmemesi önemlidir. Daha sonraki anlatılar doğal olarak boşlukları doldurmaya meyilliydiler. Laon Kroniği'nde, birçok kişi tarafından bu durumun, kendiliğinden bir araya gelen bu masum insanlar aracılığıyla Hz. İsa'nın büyük ve yeni bir şey yapmak üzere olduğu şeklinde görüldüğü, ancak çok fark bir şekilde sonuçlandırıldığı söyleniyor. Mesela Mortemerli kronik yazarı, bunun gelecekte yaşanacak olayların, yani ertesi sene “*Roma Kilisesi'nin legatusu*”²⁸ yeni bir Haçlı seferi için bir kalabalığı haçla işaretlediğinde” meydana gelecek olayların bir âlâmeti olduğuna inanıyordu. Bu fikir pekâlâ, Andres'teki kronik yazarının çocuklar “*Akdenize doğru hızla ilerliyorlardı*” şeklindeki müphem ifadesinden beslenmiş olabilir. Fakat en güvenilir kaynaklar olan bu dörtlütenden hiçbirisi, çocukların bir Haçlı seferi hatta bir hac yolculuğu bile yapmayı düşündüklerini ima etmez. Buna karşın az bir zaman sonra yazan kişilerin zihinlerinde bu hareket Haçlı Seferleri'yle bağlantılıydı: Soissons Yıllıkları'nda²⁹ küçük ve büyük çocukların

Kutsal Haç'ı aramak için denizi geçeceklerini söyledikleri belirtiliyor ve Barnwel Kroniği'nde³⁰ çocuklara ne yapmayı tasarladıkları sorulduğunda İsa'nın çarmıhını kurtarmak üzere oldukları cevabını verdikleri bildiriliyor. Fransız çocukların bir Haçlı seferi planladıkları fikri kısa sürede genelleşti. Sonraki yazarlar daha fazla ayrıntı eklediler. Anonim bir yazar, Parisli Matthew'in kroniğine Akdeniz'e doğru ilerleyişin anlatısını ekledi. Liderleri silahlı muhafızlarla çevrili bir savaş arabasına binmişti ve o kadar kutsal sayılıyordu ki başından bir saç teli ya da giysisinden bir iplik elde eden herkes kendisini şanslı sayardı. “*Ancak hepsi ya karada ya denizde helak oldular.*”³¹ Önceden Albericus Trium Fontium'un eseri addedilen derlemenin içerisinde uzun bir anlatı verilmiştir ki yukarıda atıfta bulunulmuştur. “*İlk önce Vendôme'a komşu yerlerden Paris'e geldiler.*” Sayıca yaklaşık 30.000 civarındayken, Sarazenlere karşı denizi geçmeyi planlamışlar gibi Marsilya'ya ilerlediler. Hugo Ferreus ve William Porcus adlı iki tacir orada onlara Akdeniz'i ücretsiz geçirmeyi teklif etti. Yedi büyük gemiyi çocuklarla doldurdular; iki tanesi kaza yaptı ve gemideki herkes boğuldu. Diğer beş gemi Bugia'ya ve İskenderiye'ye gitti. Çocuklar Sarazenlere satıldı. Halife, hepsi ruhban olmak üzere yetiştirilen ve aralarından seksen tanesi de rahip olan dört yüzünü satın aldı. Aynı halife önceleri Paris'te din adamı kıyafeti içerisinde eğitim görmüştü. Çocuklardan on sekizi, Hıristiyan inancından vazgeçmeyi reddettikleri için ölene kadar işkence gördü ancak diğerlerinden hiçbirini dinenden dönmedi. Rahip olanlardan birisi kaçıp bu olayları anlattı ve seferden on sekiz yıl sonra bile İskenderiye hâkiminin elinde hâlâ “*artık çocuk değil olgun erkekler olan*” 700 kişi bulunduğunu ekledi. Bu anlatıdan, iki tacirin başka kötülüklerinin tespit edilip asıldığını öğrenmek okuyucu için memnuniyet vericidir³². Bu hikâye, geri döndüğünü iddia eden bir rahibin tanıklığına dayanır ve çocukların sekseninin rahip olması veya Müslümanların çocukları dinlerinden döndürmek için işkence yapmaları gibi açıkça gerçekleşmesi mümkün olmayan ihtimallerle doludur. Daha sonraki yazarlar bu beyanlardan birkaçını tekrarlar ve bazı mucize anlatıları eklerler. Ancak hiçbir kronik, Paris ile Marsilya arasındaki herhangi bir yerde bulunan çocuk kafilesinden söz etmez. Loire'in güneyinde kaleme alınmış tek bir kronik bile hiçbir şekilde bu hareketten bahsetmez. Hareketin çağdaş yazarlarının haklı olduğu ve çocukların bir süre çevrede dolaşıp alaylar halinde şarkı söyledikten sonra evlerine döndükleri çok açıktır.

Alman çocuklara dair malzeme daha geniştir ve onların girişimi pekâlâ bir Haçlı seferi olarak adlandırılabilir. Gerçi kronik yazarlarından hiçbirinin tüm hareketi tasvir etmediği ve her birine sadece birkaç durum için güvenebileceği doğrudur. Fakat birbirinden tamamen bağımsız birkaç yazar, ayrı ayrı tarihler ile coğrafi bulgular veriyor ki bunlar düzgün bir şekilde uyuyorlar, Haçlı seferinin bazı bölümlerini büyük bir doğrulukla takip etmemizi sağlıyorlar ve dahası bazı ayrıntılar konusunda birbirlerini doğruluyorlar. Bu anlatıların en iyileri Köln'de³³, Treves'te³⁴, Spire'ste³⁵, Alsas'taki Marbach'ta³⁶, Schlettstadt'ın kuzeybatısında bulunan Ebersheim'da³⁷, Salzburg yakınlarındaki Admunt'ta³⁸, Cremona'da³⁹, Piacenza'da⁴⁰ ve Cenova'da⁴¹ yazıldı. Cremona ve Cenova'da yazılanlar hariç hepsi anonim yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Diğer yandan hepsi ya 1212'den sonraki birkaç yıl

²⁵ Buraya kadarki her şey Laon Kroniği'nden. Ayrıca Jumiéges Yıllıkları'nda da hareketin Vendôme'dan başladığı belirtiliyor.

²⁶ Mortemer Kroniği. Andres Kroniği ve Jumiéges Yıllıkları'ndaki anlatılarda da şehirlerden, kalelerden vs. bahsedilir.

²⁷ Andres Kroniği. “Tanrı'ya!” cevabı için karş. Jumiéges Yıllıkları.

²⁸ İngilizce *legate* kelimesi Latince *legatus* sözcüğünden gelmektedir. Kelimenin elçi, temsilci gibi anlamları olmasına karşın burada terimsel bir anlamı olduğu için orijinal halinin verilmesi uygun görülmüştür. Papalar tarafından belirli bir misyonla üst düzey din adamları arasından seçilen legatuslar, papa adına ona danışmadan görevlendirildikleri meselede karar alma yetkisine sahiptiler. Papalar Haçlı seferini idare etmeleri için de legatuslar tayin etmişlerdir ki burada söz konusu olan legatus da budur. -ç.n.

²⁹ MGSS., XXVI. 521.

³⁰ 1227 civarında, İngiltere'de kaleme alındı.

³¹ M. Paris, *Chron. Maj.* (ed. Luard), II. 556; karş. Önsöz, s. X.

³² MGSS., XXIII. 893.

³³ İki ayrı anlatı: Cont. II., MGSS., XXIV. 17-18; Cont. III., *Age.*, XVII. 826. Diğerlerinden daha az güvenilirlerdir.

³⁴ MGSS., XXIV. 398-399 [Günümüzde Trier -ç.n.]

³⁵ *Age.*, XVII. 84 [Günümüzde Speyer -ç.n.]

³⁶ *Age.*, s. 172.

³⁷ *Age.*, XXIII. 450.

³⁸ *Age.*, IX. 592. [Günümüzde Admont -ç.n.]

³⁹ 1215'te ölen Cremona Piskoposu Sicardus tarafından kaleme alındı. Muratori, VII. 624; Migne, *Patr. Lat.*, CCXIII. sütun 539.

⁴⁰ MGSS., XVIII. 426.

⁴¹ Hareketin çağdaşı Ogerius tarafından kaleme alındı. Muratori, VI. 403; MGSS., XVIII. 131.

içerisinde yazılmıştır ya da anlatının bir görgü şahidinden alındığı izlenimini uyandıran ifadeler içermektedir. Şimdilik daha az değerli olan başka pek çok anlatı göz ardı edilerek, Alman çocukların seferinin hikâyesi bu dokuz veya on bağımsız kaynaktan aşağıdaki şekilde inşa edilebilir.

Alman hareketinin lideri Könlü Nicholas isimli bir çocuktur⁴². Hareketin nerede başladığı belirsiz ancak muhtemelen Ren vadisinde veya yakınlarında başladı⁴³. Sene 1212'yi⁴⁴ ve vakit muhtemelen Paskalya ile Hamsin Yortusu arasındaydı⁴⁵. Harekete katılanların çok sayıda olduğu⁴⁶ ve geniş bir bölgeden geldikleri söyleniyor⁴⁷. Erkekler ile kadınlar, oğlanlar ile kızlar⁴⁸ hatta kadınların göğüslerinde meme emen bebekler vardı⁴⁹. Büyük çoğunluğunu gençler oluşturuyordu. Sabanlarını, el arabalarını yahut sürülerini bıraktıkları ve kırsal kesimlerde yürüyen kafilelere katılmak için acele etikleri kaydedildiği⁵⁰ için esas olarak tarım sınıfına mensup oldukları görülüyor. Bazı kötü adamlar ve kadınlar, heyecandan veya fırsattan istifadeyle yağmacılık ve kötülüğün cazibesine kapıldılar⁵¹. Çeşit çeşit grupların⁵² Nicholas'ın önderliğinde tam olarak ne zaman ve nerede bir araya gelip yürüyüşe geçtikleri tespit edilememiştir. Fakat İtalya'ya ilk kez girdikleri ve Cenova'ya ilerledikleri esnada sadece bir kafiye varmış gibi görünüyor.

En iyi kaynaklardan ikisi hariç hepsi, bu hareketten bir Haçlı seferi veya hac yolculuğu olarak bahseder ve çocuklar haçlar, değnekler ve yazılı belgeler taşırken tasvir edilir⁵³. Nicholas'ın kendisi Yunan alfabesindeki taf harfi⁵⁴ biçiminde bir haç taşıyordu. Ancak Treves'teki kronik yazarı, bu haçın neyden yapıldığını söylemenin kolay olmadığını ifade ediyor. Hac yolculuğu, muhtemelen çocukların ebeveynleri ile arkadaşları dışında insanlar tarafından olumlu karşılandı⁵⁵ ve çocuklara memnuniyetle yiyecek verildi. Bazı din adamlarının muhalefeti kiskançlıklarına bağlanıyordu⁵⁶.

Başlıca rotaları Ren vadisinden yukarı doğru gidip, Alpler üzerinden İtalya'ya inmektir⁵⁷: Spire's'te ve Piacenza'da bulunmalarından bahsedilmektedir. Muhtemelen onlardan bazıları 25 Temmuz'da Spire's'ten geçmişti⁵⁸ ve Nicholas 20 yahut 21 Ağustos'ta Piacenza'ya ulaşmıştı⁵⁹. 25 Ağustos Pazar günü Cenova'ya geldiler ve "erkeklerden, kadınlardan, oğlanlardan ve kızlardan oluşan hacılar, iyi adamların tahminine göre yedi binden fazlaydı."⁶⁰ "Bir sonraki Pazar günü şehirden ayrıldılar ancak erkeklerin, kadınların, oğlanların ve kızların birçoğu Cenova'da kaldı."⁶¹ Bazılarının

Marsilya'ya⁶², diğerlerinin "denize yakın bir şehir olan Vieneiam"a gittiği "ve orada bazılarının gemilere bindirilip korsanlar tarafından Sarazenlere satılmak üzere götürüldüğü"⁶³ söyleniyor. Buna karşın kimileri Brindisi'ye gittiler ve burada "kumpası tespit eden piskopos, onların gemiye binmelerine izin vermedi. Çünkü Nicholas'ın babası tarafından kafirlere satılmıştı."⁶⁴ Bu anlatılardan besbelli ki kafiye dağılıyor ve çeşitli limanlarda Kutsal Topraklara geçmeye çalışılıyor⁶⁵. İtalya'ya ilk girdikleri zaman hepsi "tek yürek ve tek sesle deniz tabanında yürüyerek denizi geçeceklerini ve Kutsal Topraklar ile Kudüs'ü geri alacaklarını" ilan etmişlerdi⁶⁶. En nihayetinde hepsi hayal kırıklığına uğramış gibi görünüyor: Kimisi sıkıntılardan, açlıktan ve susuzluktan dolayı ormanlarda ve ıssız yerlerde telef oldu; kimisi Lombardiyalılar tarafından soyuldu⁶⁷; kimisi de çeşitli yerlerde köle olarak satıldı⁶⁸. Sonunda bazıları girişimlerinin aptallığını anlayınca Roma'ya gitti⁶⁹ ve küçük çocuklar ile yaşlılar Haçlı Seferi'ne çıkma yeminlerinden azade edildiler. Diğerleri yeminlerinden kurtulamadılar lakin yeminlerini bir süreliğine ertelemelerine müsaade edildi.

Memleketine geri giden az sayıda çocuk, tek başına ya da küçük gruplar halinde, sessizce ve üzüntüyle aşağılanmış bir halde döndü. Görkemli ilerleyişlerinde onların ihtiyaçlarını cömertçe karşılayan insanlar, şimdi onların isteklerine kulak tıkadılar ve bakire olarak yola çıkıp şimdi utanç içerisinde geri dönen genç kızları hor gördüler⁷⁰. Nicholas'ın daha sonra Akkâ'da ve Dimyat Kuşatması'nda cesurca savaştığı ve zarar görmeden geri döndüğü kaydedilir⁷¹.

Çağdaş yazarların hayal gücü doğal olarak bu hareketin akıbetinin beraberinde getirdiği belirsizliği değerlendirdi ve hayali anlatılar ile açıklamalara kısa süre içerisinde inanıldı. Bu Haçlı Seferi'nin kökenini açıklamak için icat edilen öykülerden en ilginç olanı, seferi, Dağın Yaşlısı'nın genç savaşçılardan oluşan elit bir grup elde etme arzusuna bağlıyordu⁷². Röhrich, daha evvel bahsedilen anlatısında, Fareli Köyün Kavalcısı Hikâyesi'ni Çocuk Haçlı Seferi'yle ilişkilendirir. Bu hikâyenin orijinalinin 1284'e tarihlendiğini ve orada yüzlerce çocuğu sihirle peşinden sürükleyen fare avcısından bahsedildiğini belirtiyor. Efsanede, çocukların dağlarda kaybolmalarının nakledilmesinin ardından, Haçlıların Kutsal Topraklara giderken kullandıkları geleneksel rota olan Şarlıman Yolu'nda⁷³ yeniden ortaya çıkmalarının kayda değer olduğunu düşünüyor⁷⁴.

⁴² "Puerulus Nicolaus nomine veniens a pago Coloniensi", Chron. Ebersheim.; karş. Ogerius, Ann. Plac. Guelfi, Gesta Trev., Ann. Admunt.

⁴³ Sicardus "in partibus Coloniae" diyor ancak Nicholas'tan bahsetmiyor ve hareketin başlangıç yerini hareketin liderinin memleketiyle karıştırmış olabilir.

⁴⁴ Bir tanesi hariç yukarıda bahsedilen tüm kaynaklar ve başka pek çok kaynak bu tarihi verir.

⁴⁵ Yanlış sene veren Chron. reg. Colon. Cont. II.'de.

⁴⁶ En iyi kaynaklardan altısına göre.

⁴⁷ Bu kaynaklardan üçü hem Almanya'dan hem de Galya'dan katılımcılardan bahsediyor ve bir tanesi Burgonya'dan da katılımcıların olduğunu ekliyor. Gesta Trev. Almanya'nın tüm kasabalarından ve köylerinden katılımcılar olduğunu ifade ediyor.

⁴⁸ Bu kaynakların sekizine göre.

⁴⁹ Ann. Plac. Guelfi.

⁵⁰ Chron. reg. Colon. Cont. III.; karş. Ann. Marbac.

⁵¹ Chron. reg. Colon. Cont. III.; karş. Ann. Admunt.

⁵² Chron. reg. Colon. Cont. II.; Gesta Trev.

⁵³ Ogerius.

⁵⁴ T τ -ç.n.

⁵⁵ Chron. reg. Colon. Cont. II.

⁵⁶ Ann. Marbac.

⁵⁷ Karş. Chron. reg. Colon. Cont. II. Farklı rotaları takip eden çeşitli kafilelerin olması muhtemeldir. Almanya'nın Ren vadisinden çok uzaktaki bölgelerinde yazılan kroniklerdeki bazı ifadeler, bu varsayımın daha kolay anlaşılabilir. Lakin eldeki bulgular bu savı doğrulamak için oldukça yetersizdir.

⁵⁸ Ann. Spir., MGSS., XVII. 84.

⁵⁹ Ann. Plac. Guelfi; karş. Chron. reg. Colon. Cont. II.

⁶⁰ Ogerius.

⁶¹ Age.

⁶² Chron. reg. Colon. Cont. II. Bu muhtemelen Fransız çocuklar hakkındaki hikâyeye yol açtı.

⁶³ Chron. Ebersheim. Tekrar karş. Fransız çocukların hikâyesi.

⁶⁴ Gesta Trev.

⁶⁵ Çocukların Trevios'ya (MGSS., IX. 780) ve muhtemelen Monza'ya (Chron. reg. Colon. Cont. II.) gittikleri söyleniyordu ancak bu yer Mainz olabilir.

⁶⁶ Sicardus, Muratori, VII. 624.

⁶⁷ Chron. reg. Colon. Cont. III.

⁶⁸ Ann. Admunt.

⁶⁹ Chron. reg. Colon. Cont. II.; Ann. Marbac.

⁷⁰ Chron. Ebersheim.; Ann. Marbac.; Gesta Trev.; Chron. reg. Colon. Cont. III.

⁷¹ Ann. Admunt 1217'de "Post non multum temporis in peregrinatione sancte crucis prefatus dux transfretavit, et apud Akirs et in obsidione Damiate, ad duos fere annos [1219] strenue militavit; et tandem incolomis remeavit: et hoc totum infra spacium tam presentis anni quam etiam duorum precedentium annorum" der ki bu kesinlikle olayların çağdaşı olduğunu gösterir.

⁷² Beauvaisli Vincent; karş. Lanercost Kroniği. Dağın Yaşlısı, Haşşaşilerin başıydı.

⁷³ 10. yüzyıldan itibaren kaleme alınan kimi edebî eserlerin etkisiyle, Avrupa'da Frank Kralı Şarlıman'ın Kudüs'e bir hac seyahati gerçekleştirdiğine inanılıyordu. Burada yazarın atıfta bulunduğu yol, Ortaçağ'da Avrupalı hacıların kara yoluyla İstanbul üzerinden Kudüs'e gittikleri hac yoludur. -ç.n.

⁷⁴ Hist. Zeitschrift, XXXVI. 8 (1876).

Bu Haçlı hareketi nispeten daha az ilgi çekici olmakla birlikte, çağdaşlarının zihin dünyasına tuttuğu ışık açısından fevkalade ilgi çekicidir. Yukarıda kroniklerden aktarılan ifadelerin birçoğu bunu göstermektedir. Ayrıca çocuklar tarafından yürütülen bir şekilde benzer girişimlerin 1237’de ve 1458’de kaydedildiği de unutulmamalıdır⁷⁵. Çocukların görkemli bir şekilde ilerleyen gruplara coşku içerisinde katılmayı neden arzu edebileceklerini anlamak kolaydır ancak ebeveynlerinin buna razı oluşlarını ve eğitimli din adamlarının Çocuk Haçlı Seferine ilişkin ayan beyan görünen olumlu görüşlerini açıklamak zordur. Bir yazar Papa Büyük III. Innocent’in ağzından şu haykırışı dile getiriyor: “*Bu çocuklar bizi utandırıyorlar. Çünkü biz uyurken onlar Kutsal Torakları kurtarmak için koşturuyorlar.*”⁷⁶ Innocent’in Haçlı Seferleri davası için gösterdiği gayrete rağmen, böyle bir girişimi onaylaması pek mümkün değildir. Ancak Luchaire’in bu papa hakkındaki derinlemesine incelemesi bile onun çok yönlü karakterinin tüm katmanlarını henüz ortaya çıkarmadı.

⁷⁵ Röhrich, *Hist. Zeitschrift*, XXXVI. 2 (1876); karş. Waverley Yıllıkları, 1214.

⁷⁶ MGSS., XVI. 355.